ISSN: 2632-1734
CUDES
JOURNAL OF CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Modern Kölelik: İnsan Ticareti ile Mücadelede Çözüm Önerileri

Abdülkadir FISTIKÇIOĞLU[1]
Recep ŞEHİTOĞLU[2]

MAKALE BİLGİSİ:

Beyan (Tez/ Bildiri): Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Recep Şehitoğlu danışmanlığında tamamlanan "İnsan Ticareti Suçunun Ulusal/Uluslararası Kurumsal Raporlar Üzerinden Türkiye Değerlendirmesi ve İnsan Ticareti ile Mücadelede Çözüm Önerileri" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Finansman: Yoktur.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Benzerlik Raporu: Alınmadı. (Tezden üretilmiştir.)

Makale Türü: Araştırma makalesi

Makale Kayıt Tarihi: 07.11.2024

Onay Tarihi: 03.12.2024

Atıf: Fıstıkçıoğlu, A., Şehitoğlu R. (2024). Modern Kölelik: İnsan Ticareti ile Mücadelede Çözüm Önerileri. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 7(1),106-117.
DOI: http://dx.doi.org/10.29228/cudes.79156

Özet

İnsanların, temel hak ve hürriyetlerinden yoksun bırakılarak zorla sömürüye maruz bırakılması ve ticarete konu edilmesi nedeniyle günümüzde modern kölelik olarak adlandırılan insan ticareti, son yüzyılda kişilerin zorla çalıştırılması, hizmet ettirilmesi, fuhuş yaptırılması, dilendirilmesi, evlendirilmesi, organ ve dokularından yararlanılması, çocukların askerlik alanında kullanılması ve çocuk satışı gibi çok farklı istismar şekillerinde görülmeye başlamıştır. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK) ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası örgütlerin bu konuya vermiş olduğu önem ve yapılan uluslararası anlaşmalar insan ticareti suçu ile mücadelede dönüm noktası olmuş; çoğu ülke yapılan bu uluslararası anlaşmaları onaylayarak iç hukuklarında düzenlemişlerdir. Literatür taraması ve doküman analizi yöntemleri kullanılan bu çalışmanın amacı, insan ticareti suçunun tüm boyutlarıyla incelenmesidir. Bununla beraber ulusal ve uluslararası kurumsal raporlar analize tabi tutularak insan ticareti ile mücadelede yaşanan sorunlar ortaya konmuştur. Dahası bu çalışmada insan ticaretini önleme, bu konuda farkındalık oluşturma, mağdur tespit süreçlerini aktarma, mağdurun korunması ve yasal düzenlemeler ile hukuki ve idari süreçlerin uygulanmasına yönelik değerlendirme yaparak çözüm önerileri sunulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kölelik, İnsan Hakları, İnsan Ticareti, İnsan Ticareti ile Mücadele, Hukuki Mevzuat, Ulusal/Uluslararası Raporlar.

Modern Slavery: Solutions to Struggling with Human Trafficking

Abstract

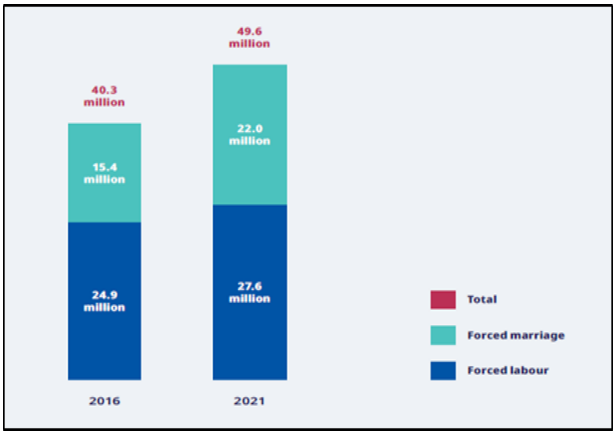
Modern slavery, which encompasses trafficking in human beings, has assumed a multitude of forms, including forced labour, forced service, prostitution and begging. These practices collectively contravene the fundamental rights and freedoms of individuals, subjecting them to forced exploitation and trafficking. In the past century, various forms of human trafficking have emerged, including marriage, the use of organs and tissues, the deployment of children in military service, and the sale of children. The prioritisation of this issue by international organisations such as the United Nations (UN), the Council of Europe (CoE) and the European Union (EU), along with the international agreements that have been made, have constituted a turning point in the fight against the crime of human trafficking. The majority of countries have ratified these international agreements and incorporated them into their domestic legislation. This study employs a literature review and document analysis methodology to examine the multifaceted nature of human trafficking. Additionally, it analyses national and international institutional reports, elucidating the challenges inherent in combating this phenomenon. Furthermore, this study assesses the efficacy of strategies employed to prevent human trafficking, enhance awareness, facilitate victim identification, safeguard victims, and regulate legal and administrative processes. It also presents recommendations for potential solutions.

Key Words: Slavery, Human Rights, Human Trafficking, Struggling with Human Trafficking, Legal Regulation, National/International Reports.

[1] Öğr. Gör., Gaziantep Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-9863-4965, fistikcioglu@gantep.edu.tr
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, ORCID: 0000-0001-6855-4841, rsehitoglu@gantep.edu.tr

1. GİRİŞ

Uluslararası Çalışma Örgütünün (ILO) küresel raporuna göre dünya genelinde 49,6 milyon insan kendi isteği dışında çalışmaya zorlanmakta ya da zorla evlendirilmektedir. Modern köleliğin görülme olasılığı her bin kişide 6,4'tür. Dünyada 27,6 milyon kişi zorla çalıştırılmakta, 22 milyon kişi ise zorla evlendirilmektedir (ILO, 2022). Zorla çalıştırılanların 11,8 milyonu, zorla evlendirilenlerin ise 14,9 milyonu kadınlar ve kız çocuklarından oluşmaktadır.

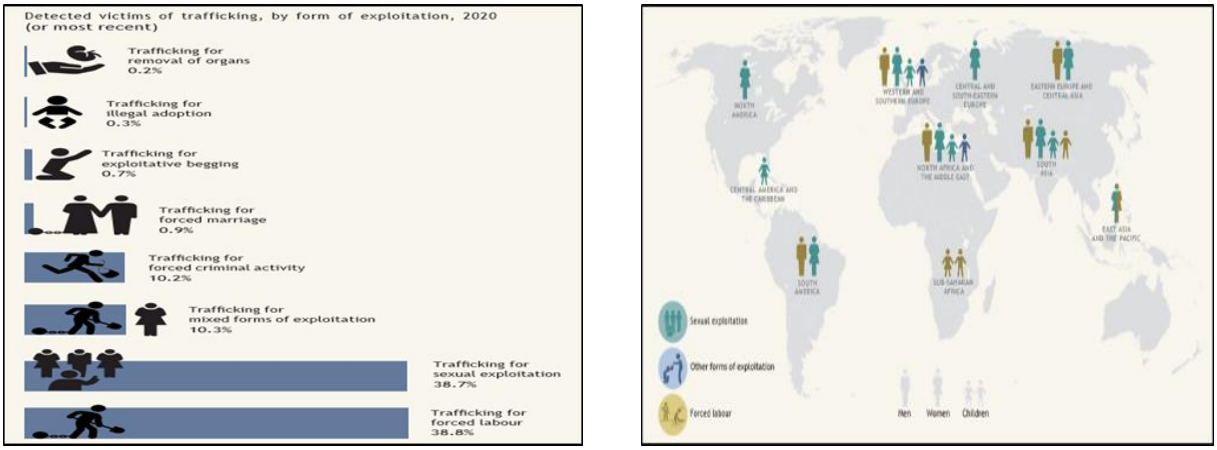

Şekil 1. Modern köle sayıları (ILO, 2022)

Bunun yanı sıra zorla çalıştırmanın tüm bölgelerde görüldüğü, Asya ve Pasifik Bölgesi'nin 15,1 milyon kişiyle en fazla zorla çalıştırılmanın görüldüğü bölge olduğu, zorla çalıştırmanın yarısından fazlasının üst-orta gelirli ya da yüksek gelirli ülkelerde meydana geldiği görülmektedir. Zorla çalıştırılma vakalarının büyük bölümünün (%86) özel sektörde, %14'ünün kamu sektöründe gerçekleştiği, yasalarla korunmayan veya haklarını kullanamayan göçmen işçilerin diğer işçilere göre daha yüksek zorla çalıştırma riskiyle karşı karşıya kaldığı gözlemlenmiştir. Yetişkin zorla çalıştırma sömürüsü vakaları arasında çoğunluğu (%87) oluşturan beş sektörün hizmetler (ev işleri hariç), imalat, inşaat, tarım (balıkçılık hariç) ve ev işinden oluştuğu ve zorla çalıştırmanın özel ekonominin hemen hemen tüm bölümlerinde görüldüğü tespit edilmiştir.

Benzer şekilde zorla evlilik olaylarının %65'inin Asya ve Pasifik'te, %14,5'inin Afrika ve %10,4'ünün ise Avrupa ve Orta Asya'da gerçekleştiği, zorla evlendirilen 14,1 milyon kişinin alt-orta gelirli ülkelerde bulunduğu ve bu ülkelerde yaygınlık seviyesinin en yükseklerde yer aldığı görülmektedir. Zorla evliliklerde çoğu kişinin ebeveynleri (%73) ya da diğer akrabaları (%16) tarafından evlenmeye zorlandığı, zorla evlendirme olaylarının yarısının ise duygusal tehdit veya sözlü taciz yoluyla gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (ILO, 2022).

BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin (UNODC) insan ticareti hakkındaki küresel raporuna göre tespit edilen mağdurların yaklaşık %80'i zorla çalıştırma ve cinsel istismar amaçlı sömürüye maruz kalmıştır. Tespit edilen mağdurlar bölgesel olarak incelendiğinde, mağdur profillerinde büyük farklılıklar bulunmaktadır. Kuzey ve Orta Amerika ile Karayipler'deki ülkelerde çoğunlukla cinsel istismar amacıyla kaçırılan kadın ve kız mağdurlar tespit edilirken, Avrupa, Orta Doğu ve Afrika'daki ülkelerde özellikle zorla çalıştırılmak amacıyla kaçırılan erkek ve erkek çocuk mağdurlar tespit edilmiş, Güney Asya ülkelerinde zorunlu çalıştırma ve cinsel istismar amacıyla mağdurlar tespit edilirken, Batı ve Güney Avrupa'da ise insan ticaretinin karışık biçimlerinde istismar edilen mağdurlar tespit edilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. İstismar biçimleri ve bölgelere göre dağılımı (UNODC, 2022)

Bununla birlikte pandemide kamusal alanların kapatılması ve ilgili kısıtlamaların insan ticaretini daha gizli ve daha az güvenli yerlere ittiği, bu nedenle kolluk kuvvetleri tarafından suçun tespitinin zorlaştığı belirtilmiştir. Cinsel istismar mağduru olarak tespit edilen birçok kişinin bar ve kulüp gibi kamuya açık mekânlarda veya açık havada istismar edildiği, insan ticaretine karşı müdahalelerin yetersiz kaldığı için mağdurların çoğunluğunun kendi başlarına sömürüden kurtularak yetkililere ulaştığı görülmüştür. Ülkelerdeki cezasızlık oranının artmasının da daha fazla mağdurun daha fazla noktaya kaçırılmasıyla sonuçlandığı, insan ticareti suçundan soruşturulan kadınların hüküm giyme olasılığının erkeklere göre önemli ölçüde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca savaş ve çatışma durumlarının tacirlere daha kolay mağdur elde etme imkânı sunduğu, iklim değişikliğinin insan ticareti risklerini artırdığı, mağdurların organize suç örgütleri tarafından daha fazla şiddet kullanılarak daha uzun süre istismar edildiği ve kadınlar ile çocukların tacirlerin elinde daha fazla şiddete maruz kaldığı belirtilmiştir (UNODC, 2022).

Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından yayınlanan Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Yıllık Raporu'na göre ise; son beş yılda toplam (1.115) insan ticareti suçunun gerçekleştiği, en çok 728 suç ile toplam suç sayısının % 65.3'üne karşılık gelen cinsel sömürü suçunun gerçekleştiği tespit edilmiştir (Tablo 1). Tespit edilen mağdurlar incelendiğinde ise; %80.9'unu (902 kişi) cinsel sömürü maksatlı insan ticaretine maruz kalan kadınların oluşturduğu ve tanımlanan toplam (1.115) insan ticareti mağdurundan 338 kişinin (%30) çocuk olduğu belirlenmiştir. En fazla insan ticareti mağduru sıralamasında ise ilk beş uyruğu; 333 kişi ile (%29.9) Suriye, 146 kişi ile (%13.1) Özbekistan, 124 kişi ile (%11.1) Kırgızistan, 87 kişi ile (%7.8) Fas ve 74 kişi ile (%6.6) Afganistan uyruklu yabancıların oluşturduğu görülmüştür. İnsan ticareti mağdurlarının 257'sinin (%23) İstanbul, 190'ının (%17) Antalya gibi yabancı nüfusun ve eğlence sektörünün fazla olduğu illerde tespit edilmiştir (GİB, 2020).

Tablo 1
İnsan Ticareti Suçu Görülme Biçimleri

Sömürü Türü/Toplam	2016	2017	2018	2019	2020	Toplam	%
	181	303	134	215	282	1.115	100,0
Cinsel Sömürü	143	186	95	144	160	728	65,3
İşgücü Sömürüsü	30	52	39	55	73	249	22,3
Zorla Dilendirme	8	65	-	4	43	120	10,8
Zorla Evlendirme	-	-	-	11	4	15	1,3
Çocuk Satışı	-	-	-	1	1	2	0,2
Organ-Doku Ticareti	-	-	-	-	1	1	0,1
Çocuk Asker	-	-	-	-	-	-	-

20 ve 21. yüzyıllar insan hakları konusunda önemli gelişmelerin olduğu, çalışmaların bölgesel ve ulusal anlamdan uluslararası iş birliğinin yapıldığı dönem olmuştur. Küreselleşmenin zaman içerisinde artması ve suçların örgütlü şekilde işlenmesinin de etkisiyle, insan ticareti az gelişmiş ülkelerin yanı sıra Avrupa ülkelerinde de görülmeye başlanmıştır. Uyuşturucu ve silah ticaretinden sonra en yüksek getiri sağlayan bir suç haline gelen insan ticareti, uluslararası suç haline gelerek küresel bir tehdide dönüşmüştür.

2. İNSAN TİCARETİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ, ULUSLARARASI VE ULUSAL HUKUKİ DÜZENLEMELER

2.1. İnsan Ticaretinin Tarihsel Gelişimi

Tarihsel gelişim süreci içerisinde başlangıcı köleliğe kadar dayanan ve sanayi devrimi ile savaşlar nedeniyle gerçekleşen göç hareketleri sonucu ortaya çıkan sorun olarak gözüken insan ticareti varlığını 19. yüzyıla kadar kölelik şeklinde sürdürmüştür. Köleliğin yasaklanmasının ardından kadınlar ve genç kızların cinsel sömürü amaçlı ticarete konu edilmeleri sonucu beyaz kadın ticareti şeklinde ortaya çıkmış ve beyaz kadın ticareti insan ticaretinin temelini oluşturmuştur.

II. Dünya Savaşı sonrası insan hakları alanında yaşanan olumlu gelişmeler, sanayi devriminin getirdiği ekonomik büyüme ve sivil toplum örgütlerinin artışı, bireylerin daha rahat hareket edip göç etmelerine olanak tanımış; ancak bu süreç emek sömürüsünün başlamasına neden olarak insan ticaretinin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Yugoslavya ile Sovyetler Birliği'nin dağılması, insan ticareti olaylarının artmasına sebep olmuştur. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu oluşan otorite zayıflığı, suç örgütlerinin gelişmekte olan ülkelerin ekonomik zayıflığını suistimal ederek insanların istismar edilmesine olanak sağlamış; insanlar güvenlik kurumlarının zayıf yapısından istifade ederek daha kolay bir şekilde suça sürüklenmiştir (UNODC, 2011).

AB'nin ekonomik alanda başlayan bütünleşme süreci "yayılma etkisi (Spill Over effect)" daha sonra güvenlik, eğitim vb. diğer alanlarda olduğu gibi siyasi yayılmaya da (Political Spill Over) neden olmuştur (Şehitoğlu ve Karakuş, 2023:297). 2004 yılında Bulgaristan ve Romanya'nın da içerisinde bulunduğu on yeni üyenin AB'ye katılımı, kişilerin daha kolay insan ticareti mağduru olabilmesinin yolunu açmıştır. Çünkü bu ülkeler, özellikle fuhuş maksadıyla gerçekleşen cinsel sömürü bakımından kaynak ülke niteliğindedir (Goodey, 2008:427). Balkanlar genel olarak Avrupa dışındaki ülkeler bakımından Batı Avrupa'ya geçişte transit ülkeler konumunda bulunmaktadır (Vujin, 2009:272). AB'nin 2004 yılındaki yeni üyeler ile genişlemesine 2013 yılında Hırvatistan'ın da katılması ile transit ülke konumundaki bu ülkelerin Avrupa ile bütünleşmesini sağlamıştır. Sonuç olarak, bölgeselleşme insan ticaretini kolaylaştırmış ve negatif anlamda insan ticareti olaylarının artmasına neden olmuştur (Tekin, 2020:17).

2010 yılında Arap dünyasında başlayan Arap Baharı sonrasında, Mart 2011'de Suriye'deki iç savaşın ardından milyonlarca Suriyeli yaşadıkları yerleri terk ederek göç etmek zorunda kalmıştır. Savaşın etkileri ve göç hareketlerinin yoğunluğu nedeniyle durum kontrol edilmesi zor, özellikle insan haklarının ihlal edildiği ve Suriyeli vatandaşların insan ticaretine de konu edildiği bir kriz haline dönüşmüştür. Türkiye Suriye ile sınır komşusu olmasının da etkisiyle, Suriye vatandaşlarına karşı açık kapı politikası uygulamış ve Suriye vatandaşlarını "Geçici Koruma" statüsü tanımlayarak koruma altına almıştır. Bu durumdan en fazla sayıda Suriyeliye ev sahipliği yapması nedeniyle Türkiye ve bu insanların Avrupa ülkelerine ulaşmak istemeleri nedeniyle AB etkilenmiştir. AB'nin üye devletlere kazandırdığı ekonomik kalkınma ve sosyal refah, karar alma süreçlerinde üye devletlerin AB organlarına yetki verilmesi konusunda güven duymalarına neden olmaktadır (Şehitoğlu ve Karakuş, 2023:305). Bu bağlamda AB, göçü kontrol edilmesi gereken bir güvenlik sorunu olarak değerlendirerek iki yönlü politika izlemiştir. İlk olarak AB'nin kendi kurumsal gücü ve politikaları doğrultusunda göçle mücadele ettiği, ikinci olarak ise göç hareketlerinin Avrupa'ya gelmesini önlemek amacıyla Türkiye ile iş birliği yaptığı görülmüştür. Bu doğrultuda AB ve Türkiye arasında düzensiz göçün önlenmesi amacıyla Geri Kabul Anlaşması ve 18 Mart Mutabakatı imzalanmıştır. AB'nin uyguladığı bu politika ve eylemler, Avrupa'ya doğru yapılan göç hareketlerini azaltarak AB'nin kendi çıkarlarına pozitif katkı sağlamış, Türkiye'nin beklentilerini ise karşılayamamıştır (Şehitoğlu, 2024:113).

İnsan ticaretinin günümüzde ise; Rusya-Ukrayna savaşı örneğinde olduğu gibi, iç çatışma ve savaşlar, sosyo-ekonomik dengesizlikler, teknolojinin gelişmesi, internetin yaygınlaşması, küreselleşme ve iklim değişikliği gibi nedenlerle artarak görünmeye devam edeceği gözükmektedir.

2.2. Uluslararası ve Ulusal Hukuki Düzenlemeler

İnsan ticareti ile ilgili yasal mevzuatın başlatılması ve düzenlenmesinde, beyaz kadın ticaretine ilişkin düzenleme başlangıç olmuş ve devamında gerçekleştirilen bölgesel ve uluslararası düzenlemeler sonucunda oluşturulan metinler bu konuda temel teşkil etmiştir. İnsan ticaretine ilişkin doğrudan düzenleme içeren ilk belge 1904 tarihli beyaz kadın ticaretinin yasaklanmasına ilişkin sözleşmedir. Bu belge insan ticareti suçuna maruz kalan mağdurların korunmasını sağlamış ancak faillerin cezalandırılmasını sağlamadığından belge geçerliliğini yitirmiştir. Bu doğrultuda faillere cezai yaptırım uygulanmasını sağlayan 1910 tarihli beyaz kadın ticaretinin yasaklanmasına ilişkin sözleşme kabul edilmiştir. Bu sözleşmenin ardından Milletler Cemiyeti koordinesinde 1921 tarihli kadın ve çocuk ticaretinin yasaklanmasına ilişkin sözleşme ve 1933 tarihli kadın ticaretinin yasaklanmasına ilişkin sözleşme imzalanmış ve bu dört sözleşme, BM tarafından, 1949 yılında "İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme" adı altında birleştirilmiştir.

İnsan ticaretinin sınıraşan ve örgütlü suç haline gelmesi, aynı zamanda bu suçtan yüksek derecede gelir elde edilmesi nedeniyle uluslararası anlamda insan ticareti ile mücadele etme doğrultusunda önlemler alınmaya çalışılmış ve zaman içerisinde çeşitli sözleşmeler imzalanmıştır. 13 Aralık 2000 tarihinde "Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler (Palermo) Sözleşmesi'ne Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol" imzalanmıştır. İnsan ticareti konusunda uluslararası anlamda kabul gören bu protokol ile beraber yeni bir dönem başlamış, insan ticaretinin suç haline getirilmesi ve cezalandırılması konusunda başarı sağlanmıştır. AK'nin söz konusu Ek Protokol doğrultusunda çalışmaları sonucu "Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi" 2005 yılında kabul edilmiştir. Bu sözleşme insan ticareti ile mücadelede eksik kalan ve çözüm bekleyen önemli sorunlardan birisi olan mağdurların korunması kısmını tamamlayarak mağdurlara insan hakları temelinde yaklaşılmasını öngörmüştür (Kurt Yücekul, 2011:49).

BM Genel Kurulu 2013 yılında insan ticareti mağdurlarının durumuna ilişkin farkındalık yaratmak ve haklarının geliştirilmesi ile korunması amacıyla 30 Temmuz'u Dünya İnsan Ticaretiyle Mücadele Günü olarak belirlemiştir. Ayrıca 2015 yılında BM üyesi devletler tarafından 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kabul edilerek insan ticaretiyle ilgili amaç ve hedefler benimsenmiştir. Bu hedeflerde çocuk ticareti ve çocuklara yönelik şiddete son verilmesi çağrısında bulunulmakta; insan ticaretine karşı önlem alınmasının gerekliliğinin yanı sıra, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü şiddet ve sömürünün ortadan kaldırılması için çaba sarf edilmektedir (UN, 2024).

BM, AK ve AB gibi uluslararası örgütler nezdinde yapılan uluslararası anlaşmaları çoğu ülke onaylayarak iç hukuklarında düzenlemişlerdir. İnsan ticaretiyle mücadele çalışmalarını uluslararası normlara uygun 4P Yöntemi (önleme, koruma, kovuşturma ve iş birliği) kapsamında sürdüren Türkiye uluslararası sözleşmelere taraf olmuş, bu konuda temel iki sözleşme olan Palermo Protokolü ve AK Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Bu doğrultuda adli ve idari düzenlemeler yapılmış, TCK'nın 80. maddesi ile insan ticareti suçu Palermo Protokolü'ne uygun olarak yeniden düzenlenerek bu suçun faillerine 8 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası yaptırımı getirilmiştir (Türk Ceza Kanunu, 2004). İnsan ticareti mağdurlarının ikamet izinleri ile ilgili konular 2013 yılında uygulanmaya başlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) 48 ve 49. maddesinde düzenlenmiş, 55. maddede ise insan ticareti mağduru ikamet izni diğer izinlerden ayrı tutularak mağdurların sınır dışı edilmeyeceği belirtilmiştir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). YUKK 121. maddesi ile AK Sözleşmesi'ne dayanılarak hazırlanan ve Türk vatandaşı veya yabancı ayrımı yapmaksızın insan ticaretine konu olmuş kişileri kapsayan Yönetmelik ile önleme, mücadele, koordinasyon ve iş birliği, mağdur tanımlaması ve ikamet izni, mağdurun korunması, barındırılması, destek hizmetleri ile maddi destek, sağlık giderleri ve iş gücü piyasasına erişim konuları düzenlenmiştir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, 2016).

3. İNSAN TİCARETİNİN TANIMI VE GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

3.1. İnsan Ticaretinin Tanımı

Günümüzde insan ticaretinin karşılığı olarak mukayeseli hukukta suçu tanımlamak üzere "human trafficking" ve "trafficking in human beings" terimleri tercih edilmekte; göçmen kaçakçılığı ile karıştırılmaması bakımından da uluslararası literatürde insan ticareti terimi kullanılmaktadır. Ayrıca insan ticareti daha çok göçmen kaçakçılığı ile ilişkilendirildiğinden iki suçun birbirinden ayrılması bakımından da insan kaçakçılığı terimi kullanılmamaktadır.

İnsan ticareti suçunun tarihsel gelişim sürecinde ulusal, bölgesel ve uluslararası çalışmalarda yapılan insan ticareti tanımlamaları, suçun sadece fuhuş ile ilişkilendirilmesi ve suçun diğer işleniş şekillerine değinilmemesi gibi nedenlerle geneli kapsayacak şekilde kabul görmemiştir. Bu konuda yapılan kapsayıcı tanımlardan birisi Amerikan kanunlarındaki İnsan Ticareti Mağdurlarının Korunması Kanunu'nda yer almakta ama uluslararası anlamda en çok kabul gören tanım Palermo Protokolü'nün 3. maddesinde yer almaktadır.

> Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfûzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.

Bu tanım AK Sözleşmesi'nin 4. maddesinde de aynı şekilde kabul edilmiştir. İnsan ticareti suçu Palermo Protokolü ve Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ne taraf olan Türkiye tarafından da 5237 sayılı TCK'nın Uluslararası Suçlar başlıklı 80. maddesinde tanımlanarak yaptırıma bağlanmıştır.

> Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçıran, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası verilir.

3.2. İnsan Ticaretinin Görünüş Biçimleri

Literatürde insan ticareti suçunun işleniş şekilleri değişkenlik göstermekte ve farklı sınıflandırmalar oluşmaktadır. ILO işleniş şekillerini "zorla çalıştırma ve zorla evlendirme" olarak iki başlık altında toplamış, UNODC ise insan ticaretinin görülme biçimlerini "işgücü sömürüsü, cinsel sömürü, zorla dilendirme, çocuk askerlik, organ ticareti, zorla evlendirme ve çocuk satışı" olarak sıralamış ve en yaygın olarak cinsel sömürü ve işgücü sömürüsünün gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu çalışmada Türkiye'de insan ticareti konusunda ulusal kurum olan Göç İdaresi Başkanlığı'nın da (GİB) kullanmış olduğu ve UNODC ile aynı doğrultuda bulunan sınıflandırma kullanılmıştır.

3.2.1. Cinsel Sömürü

Cinsel sömürü AK Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen ve Palermo Protokolündeki insan ticareti tanımına da uygun olan 19 Mayıs 2000 tarih ve R (2000) 11 Sayılı Kararda tanımlanmıştır.

> Bir veya daha fazla sayıda birey ya da tüzel kişi tarafından, yasal ya da yasa dışı yollardan, kendi rızalarıyla bile olsa, zor kullanarak, özellikle şiddet, tehdit ve yetkinin ya da hassas bir konumun kötüye kullanımı gibi yollara başvurarak cinsel sömürü amacıyla insan tedariki ve/veya insan sömürüsünün ve/veya ulaşımının veya göçünün organizasyonu.

İnsan ticareti genelde fuhuş ile eşleştirilir ve suçun işleniş biçimlerinde fuhuş kavramı öne çıkmaktadır. Suçun bu istismar türünde genç kız ve kadınlar, fuhşun suç olarak görülmediği ülkelere götürülmekte söz konusu ülkelerde yasal olarak çalıştırılmakta veya yasa dışı çalıştırılmaları da mümkün olmaktadır. Mağdurların hedef ülkeye getirilerek bu suça konu olması bir veya daha fazla transit ülke üzerinden geçerek gerçekleşmektedir. İnsan tacirleri, iç karışıklık, savaş, yaşam standardı, ekonomik yetersizlik ve sosyal dengesizlik gibi politikaları ülke, bölge ve uluslararası anlamda değerlendirmede tecrübeli olup, mağdurları bu anlamda yetersiz olan kadınlardan seçmektedirler (Kelly ve Regan, 2000:5).

3.2.2. İşgücü Sömürüsü

29 Haziran 1930 tarihli ve 29 sayılı ILO Sözleşmesi zorla çalıştırmayı, *"herhangi bir ceza tehdidi ile herhangi bir kişiden alınan ve söz konusu kişinin gönüllü olarak sunmadığı her türlü iş ve hizmet"* olarak tanımlamıştır. İnsan ticaretinin işleniş biçimlerinde işgücü sömürüsü de önemli derecede gerçekleşmektedir. Bireylerin çaresizliklerinden yararlanarak ya da tehdit, baskı, şiddet uygulayarak zorla veya kötü şartlarda çalıştırılması şeklinde gerçekleşen işgücü sömürüsü, insan ticareti suçunun en baştaki amaçlarından birini oluşturmaktadır.

3.2.3. Zorla Dilendirme

Zorla dilendirme başta çocukların kullanıldığı bir sömürü türü olarak görülse de yetişkin bireyler de bu sömürüye konu olmaktadır. Zorla dilendirme genellikle kişilerin, tehdit, baskı, şiddet, korkutma ve çaresizliğinden faydalanma vb. metotlarla, kişilerin beden sağlığı konusunda aciz durumda gösterilerek istismar edilmesi ve bu sayede kazanç sağlanması olarak tanımlanabilir. Zorla dilendirme işgücü sömürüsü altında sınıflandırılsa da, işgücü sömürüsünün hukuka uygun olarak yürütüldüğü (tarım, madencilik, ev içi hizmetler vb.) iş kollarındaki sömürü türlerinden biri olmayıp ayrı bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır.

3.2.4. Çocuk Askerlik

Çocuk askerlik; yasa dışı örgütler tarafından hukuken yetişkin olmayan bireylerin değişik yöntemlerle ailelerinden ayrılarak veya refakatsiz çocukların sahiplenilerek savaşçı, intihar bombacısı, canlı kalkan, hizmetçi veya cinsel istismar amaçlı kullanılması şeklinde tanımlanabilir. Çocuk asker mağdurlarının neredeyse tamamı iç savaşların olduğu, devlet otoritesinin tamamen veya kısmen zayıf olduğu ülkelerde yasa dışı örgütlerin bu boşluğu kullanmasıyla elde edilmektedir. Bunun yanı sıra çocuk askerlik vakalarına çocuk nüfusunun, salgın hastalıkların ve savaşlar nedeni ile refakatsiz durumda bulunan çocuk nüfusunun fazla olduğu bölgelerde karşılaşılabileceği gibi, ailelerin yoksulluk yaşaması gibi nedenlerle çocukların suç örgütlerine satılması şeklinde de gerçekleşebilmektedir (Yalınsu, 2019:60).

3.2.5. Organ Ticareti

20. yüzyılda sağlık teknolojisi alanında yaşanan gelişmeler doğrultusunda organ nakli ile binlerce hasta tedavi edilmiştir. Ancak bu alanda yaşanan gelişmelerle beraber kişilerin çaresiz durumlarından istifade ile bazen gönüllü olarak bazen de refakatsiz çocukların ele geçirilerek organ ticaretine maruz kaldıkları görülmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki düşük organ bağışı organ bağışına olan talebi karşılamamakta, bu durum ise dünya genelinde organ karaborsasının oluşmasına neden olmaktadır. Bu konuda yayımlanan bilimsel araştırmalar, sonuçları göre kişilerin kazanç sağlamak maksadıyla böbreklerini satma olaylarının artarak devam ettiğini ortaya çıkarmıştır. Organ ticaretinde arz boyutunu yine iç savaşların olduğu, ekonominin ve sosyal hakların yetersiz olduğu ülkeler oluştururken, talep boyutunu ise, savaşların olmadığı, ekonomik ve sosyal yönden iyi ülkeler oluşturmaktadır. Organ ticaretinin gerçekleşmesinde; donörün alıcının bulunduğu ülkeye gitmesi/götürülmesi, alıcının donörün olduğu ülkeye gitmesi, donör ve alıcının aynı ülkede bulunması, son olarak da donör ve alıcının üçüncü bir ülkede bir araya getirilmesi şeklinde dört ayrı metot kullanılmaktadır (Yalınsu, 2019:61).

3.2.6. Zorla Evlendirme

1956 tarihli kölelik ve benzer uygulamaların sona erdirilmesine ilişkin sözleşmede köleliğin kapsamı genişletilerek zorla evlendirme de kölelik tarzı uygulamalardan biri olarak kabul edilmiş ve zorla evliliğin tanımı yapılmıştır.

> Bir kadının geri çevirme hakkı tanınmadan ana babası, vasisi, ailesi ya da başka bir kişi ya da gruba para ya da mal olarak bir ödeme karşılığında evlendirilme sözü verilmesi ya da evlendirilmesi ya da kocası, ailesi ya da topluluğu tarafından bir kadının bedel karşılığında ya da başka yoldan bir başkasına aktarılmak hakkı, ya da kocasının ölümünde bir kadının miras yoluyla bir başkasına aktarılmak zorunda bırakılması.

3.2.7. Çocuk Satışı

1956 tarihli kölelik ve benzer uygulamaların sona erdirilmesine ilişkin sözleşmede yine aynı şekilde köleliğin kapsamını genişletilmiş ve çocukların üçüncü şahıslara teslimi de kölelik tarzı uygulamalardan biri olarak kabul edilmiştir. Sözleşmenin ilgili maddesi *"Kültürel adetler veya uygulamalar sonucu çocuğun ana babası ya da bunlardan biri ya da vasisi tarafından, kendisinin ya da emeğinin sömürülmesi amacıyla ücretli ya da ücretsiz olarak başka bir kimseye verilmesi"* şeklindedir. Palermo Protokol'ündeki tanıma paralel olarak söz konusu mağdur çocuk olduğu için araç fiillerin gerçekleşmesine gerek kalmadan çocukların sömürü amaçlı temin edilmesi vb. eylemler insan ticareti suçunu oluşturmaktadır (Yalınsu, 2019:63).

4. İNSAN TİCARETİNİN ULUSLARARASI VE ULUSAL RAPORLAR ÜZERİNDEN TÜRKİYE DEĞERLENDİRMESİ

İnsan ticareti ile ilgili uluslararası anlamda mücadele veren ve bu doğrultuda raporlama gerçekleştiren Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Dışişleri Bakanlığı ve Avrupa Konseyi (AK) gibi kurumların yanında ulusal anlamda da Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) kurumlar bulunmaktadır.

4.1. ABD Dışişleri Bakanlığı İnsan Ticareti Raporu

ABD tarafından İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Yasası kapsamında, 2001 yılından itibaren her yıl İnsan Ticareti Raporu yayımlanmaktadır. Dört grubun bulunduğu ve Türkiye'nin ikinci grupta (Asgari standartlarını tam olarak karşılamayan, ancak uygulamalarını bu standartlara uygun hale getirmek amacı ile çaba gösteren ülkeler) yer aldığı 2023 yılı ABD İnsan Ticareti Raporunda Türkiye için aşağıdaki şekilde değerlendirme yapılmıştır:

- İnsan ticareti suçundan yargılanan sanıkların çoğunun beraat etmesi, yargılanan insan tacirlerinde mahkûmiyet oranlarının az olması gibi konularda asgari standartları karşılayamamıştır.
- Savcılar insan ticareti vakalarının soruşturmalarını çoğunlukla insan ticaretini soruşturmak için gerekli özel beceri ve bilgiye sahip olmayan kolluk görevlileriyle yürütmüştür.
- Mağdurları koruma çalışmalarında yerel Sivil Toplum Kuruluşları (STK) çalışmalara dâhil edilmemiş ve insan ticareti vakaları bazen kolluk kuvvetleri tarafından seks ticaretinden ziyade "fuhuşu teşvik etme" kapsamında soruşturulmuştur.
- Mağdurlara uyum sağlama ve özel destek sağlama kapasitesi geliştirilememiş, trans mağdurlara barınma imkânı sunulmamış ve mağdurlara yardım için sağlanan finansman azaltılmıştır.
- 2009'dan bu yana yürürlükte olan Ulusal Eylem Planını (UEP) güncellenmemiş ve Suriye'de çocuk asker toplayan ve kullanan silahlı muhalif gruplara operasyonel, donanım ve mali destek sağlandığı belirtilmiştir (U.S., 2023).

4.2. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanları Grubu (GRETA) Raporu

AK İnsan Ticaretiyle Mücadele Sözleşme hükümlerinin devletler tarafından uygulanmasının takip edilmesi için izleme mekanizması oluşturulmuştur. Bu izleme mekanizması iki yapıdan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi bağımsız uzmanlardan oluşan GRETA, diğeri ise Sözleşme taraflarının temsilcilerinden oluşan Taraflar Komitesidir. GRETA düzenli olarak faaliyetlerine ilişkin genel raporlar yayınlamakla beraber, taraf devletleri periyodik olarak değerlendirmekte ve değerlendirme raporları hazırlamaktadır.

GRETA raporu Türkiye açısından değerlendirildiğinde; birinci değerlendirme turu sonlanmış, ikinci değerlendirme turu devam etmekte olup, birinci değerlendirme turu sonucunda 2019 yılında GRETA Türkiye Raporu yayınlanmıştır. Raporda:

- Türkiye'de insan ticaretine karşı hâlihazırda bir ulusal eylem planının bulunmadığına dikkat çekilerek yeni bir eylem planı hazırlanması ve mülteciler, sığınmacılar ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler arasındaki insan ticareti mağdurlarının tespitine öncelik verilerek insan ticaretine karşı savunmasız grup ve kişilerle ilgili ek sosyal ve ekonomik güçlendirme önlemlerinin alınması,

- Sözleşmenin amaçlarına ulaşılması ve stratejik ortaklıklar kurmak amacıyla, ulusal insan ticareti karşıtı politikaların planlanması, tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine ilgili STK'ların katılımının sağlanması,
- Sözleşme'deki insan ticareti tanımıyla tutarlılık sağlanması amacıyla insan ticaretinden kaynaklanan diğer sömürü türlerinin eklenmesi, kişilerin istihdam edilmesinde emek sömürüsü amaçlı insan ticaretiyle mücadeleye yönelik eylemlerin güçlendirilmesi,
- İlgili kurum personeline eğitim verilerek insan ticareti konusunda genel farkındalığın artırılması, insan ticareti mağdurları için yeterli sayıda uygun konaklama yeri sağlanması, mağdurların geri dönüş haklarına, güvenliklerine ve onurlarına gereken saygının gösterilmesi,
- İnsan ticareti mağdurlarının tazminata erişimini kolaylaştıracak ve güvence altına alacak önlemler alınması, insan ticareti mağdurlarının yasa dışı faaliyetlere katılımından dolayı mecbur bırakıldıkları ölçüde cezalandırılmaları,
- Soruşturma prosedüründeki boşlukların belirlenerek etkili ve caydırıcı mahkûmiyetlerin sağlanması, insan ticareti davalarının kovuşturulmasına öncelik verilmesi, mağdurların mahkeme sürecine katılımının sağlanması, uluslararası suç örgütlerinin ortadan kaldırılması için uluslararası iş birliğinin geliştirilmesi çağrısında bulunulmaktadır (GRETA, 2019).

4.3. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) İnsan Ticaretiyle Mücadele Türkiye Ulusal Raporu

İnsan ticareti Yönetmeliği'nin 5. maddesi uyarınca kurulan "İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu"nun 2020 yılında yapılan toplantısında alınan karar ile TİHEK insan ticaretiyle mücadele alanında yürütülen faaliyetleri izlemek ve raporlamak amacıyla Ulusal Raportörlük Kurumu olarak belirlenmiştir. TİHEK tarafından yayınlanan İnsan Ticaretiyle Mücadele Türkiye Ulusal Raporunda:

- Ulusal koordinatör yardımcılığı müessesesinin kurulması ve ulusal eylem planının hazırlanması,
- İnsan ticaretiyle mücadeleye ilişkin yürütülen eğitimlerin düzenli ve sistematik bir şekilde yapılması, farkındalık oluşturma tedbirleri kapsamında yazılı ve görsel materyallerin hazırlanarak dağıtılmasının yanı sıra sosyal medya platformlarının daha aktif kullanılması, İl Göç Müdürlüğü ve sığınmaevi çalışanlarına insan hakları eğitimi verilmesi,
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nca (ASHB) ihtisaslaşmış ve sadece insan ticareti mağdurlarının koruma altına alındığı sığınmaevleri açılması, sığınmaevlerinde yeterli personel istihdamının sağlanması, özellikle psikolog ile sosyal çalışmacı istihdamı sağlanması, sığınmaevlerinde etkinlik odası, televizyon odası, ibadethane, revir, yemekhane, engelliler için ayrılmış standartlara uygun oda ve avukat görüşme odası oluşturulması,
- İnsan ticaretiyle mücadele ve insan ticareti mağdurlarına ilişkin hususların kanunla düzenlenmesi ve bu çerçevede müstakil bir yasanın çıkarılması, insan ticaretine ilişkin suç ve cezaların, AK Sözleşmesi hükümleri ve GRETA tavsiyeleri dikkate alınarak gözden geçirilmesi ve anılan sözleşmeyle uyumlu hale getirilmesi,
- Özellikle çalışma hayatında, istismar vakalarında, düzensiz göçmenler arasında insan ticareti mağdurlarının tespit edilebilmesi için kurumlar arasında daha fazla iş birliği sağlanması, mağdurların iş bulmasında yaşanan sıkıntılarının çözülmesi, insan ticareti mağdurlarının sağlık giderlerinin uluslararası koruma statüsü sahipleri gibi genel sağlık sigortası kapsamında karşılanması,
- İnsan ticaretiyle mücadeleye ilişkin politikaların hazırlanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine esas teşkil etmek üzere ayrıştırılmış, kapsamlı ve tutarlı bir veri ve istatistik sisteminin geliştirilmesi,
- Ülkeye sokma ve ülke dışına çıkarma ibarelerinin TCK'nın 80. maddesinin birinci fıkrasında yer aldığı şekliyle çocuklarla ilgili esasları düzenleyen üçüncü fıkrasına eklenmesi, İnsan ticareti mağdurları için avukat atanması talebinde bulunabilecek merciler arasına insan ticareti mağduru tespitinde yetkili merci GİB'in eklenmesi,
- İnsan ticareti Yönetmeliği gereğince ASHB ile GİB arasında iş birliği protokolünün yapılması ve GİB ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca (ÇSGB) insan ticareti mağdurlarının çalışma hususları ile ilgili yaşanan sorunların giderilmesi noktasında ortak çalışma yapılması önerileri sunulmuştur (TİHEK, 2023).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsan ticareti ile mücadele anlamında dünya genelinde yapılan çalışmalar yeterli olmamakta, eksik kalmakta ve bu durum da suçla mücadelede istenen sonuçların alınamamasına sebep olmaktadır. Ayrıca dünya genelinde kabul gören insan ticareti konusunda yayınlanan raporlarda Türkiye hakkında eleştiriler yapılmaktadır. Bu doğrultuda yapılan analiz neticesinde insan ticareti ile mücadelede tam olarak etkinliğin sağlanabilmesi için; ülkeler ve kurumlar ile işbirliği içerisinde insan ticareti suçunun ortaya çıkmasına neden olan koşulların tespit edilerek suçu önleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bununla beraber insan ticareti tanımının içeriğinin genişletilerek anlaşılır olmasının sağlanması ve hukuki açıdan çelişkilerin giderilmesi gerekmektedir. Devamında ise; insan ticaretiyle ilgili farkındalık oluşturularak bilgi eksikliğinin giderilmesinin, mağdur tespitinin daha etkin hale getirilerek mağdurların korunmasının ve adli/idari süreçteki eksikliklerin giderilmesinin insan ticareti ile mücadele hususunda etkinliği artıracağı öngörülerek aşağıda yer alan çözüm önerileri sunulmuştur:

- Genel anlamda insan ticareti suçunun önlenebilmesi için en başta sosyal ve ekonomik politikalar olmak üzere insan hakları ihlali oluşturan nedenlerin ortadan kaldırılması ve bu amaçların gerçekleştirilmesi için de taahhütlerin yerine getirilerek küresel ortaklık ve iş birliği yapılması gerekmektedir.
- Ülke sınırlarında yasa dışı giriş-çıkışları önleyecek fiziki tedbirler (duvar, tel örgü vb.) alınmalı ve teknolojik cihazlar ile desteklenmelidir.
- Başta kolluk görevlileri olmak üzere soruşturma ve kovuşturma makamlarında bu konuda görev yapan uzmanlaşmış birimler oluşturulmalı, insan ticareti ile mücadele konusundaki eğitimler sürekli olmalı, taşra teşkilatlarını da içerisine alacak şekilde geniş katılımlı olmalı ve eğitim programları güncel tutulmalıdır.
- İnsan ticareti ile mücadelede istihbarat toplanması, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, teknik araçlarla izleme gibi diğer kanıt kaynaklarına daha fazla ağırlık verecek şekilde soruşturmalar planlanmalı, rüşvet ve yolsuzluğa karşı etkin bir mücadele yürütülerek operasyonlarda profesyonel ekiplerin görev alması sağlanmalıdır.
- Yabancı şahıslar ile yerli vatandaşların insan ticareti konusunda farkındalıklarının artırılması ve bu konuda bilgi sahibi olması amacıyla değişik dillerde insan ticaretini tanıtıcı reklam çalışmaları (kamu spotu, elektronik bilboard, afiş, broşür vs.) yapılmalıdır. Ayrıca reklam çalışmalarında insan ticareti ile mücadelede büyük önem arz eden ihbar mekanizmasının etkin çalışmasını sağlamak maksadıyla, Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) ve 112 Acil Yardım Hattının tanıtımlarına da özellikle vurgu yapılması gerekmektedir.
- Mağdur tespit sürecinde potansiyel mağdurların iletişime geçtikleri alışveriş merkezleri, market, kuaför, taksiciler vb. mesleklerin bağlı bulunduğu meslek kuruluşları ve STK'ların da katılım sağlayacağı eğitim, konferans vb. etkinlikler düzenlenerek bu konuda da farkındalık oluşturulmalıdır. Ayrıca farkındalığı daha en başta oluşturmak için eğitim kurumları müfredatında bu konuda düzenlenmeler yapılmalıdır.
- Kolluk görevlileri tarafından mağdur odaklı yaklaşım sergilenmeli, adli açıdan savcılık makamı ile iletişime geçilirken, idari prosedürlerin yürütülmesi anlamında da İl Göç Müdürlükleri ile iletişime geçilerek çalışmaların koordineli bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.
- Ulusal koordinatörlük görevini yürüten GİB, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGNK) ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından ülke genelinde ve il bazında risk değerlendirmesi ve risk analizi yapılarak insan ticaretini önleme anlamındaki faaliyetler bu doğrultuda koordineli olarak yürütülmelidir.
- Fuhuş yapmayı meslek haline getirmiş veya gerçekten mağdur olmuş kişi ayrımının yapılarak, bu anlayışın önlenmesi için işlenen suça ait temel hak ihlallerinin ön planda tutulması gerekmektedir. Bu doğrultuda medya sektörünün farkındalığının arttırılması için tanıtımlar yapılmalı, gerekirse eğitimler verilerek insan ticareti ile mücadele çalışmalarına dâhil edilmeleri sağlanmalıdır.
- Özellikle insan ticareti suçunun yoğun olduğu bölgeler ve iller olmak üzere GİB taşra teşkilatlanması kolluğa destek vererek tercüman açığını kapatacak şekilde planlanmalı, suç oranının yoğun olmadığı veya tercümanın bulunmadığı illerde ise diğer kamu kurumlarından destek alacak şekilde planlama yapılmalıdır.

- Kabul edilen uluslararası antlaşmalar ve iş birliği doğrultusunda ülkelerin çalışma yaparak insan ticareti suçunun ülkelerin ulusal mevzuatında kabul edilen ortak bir başlık altında (Uluslararası Suçlar-Hürriyete Karşı İşlenen Suçlar) yer alması sağlanmalıdır.
- Suçun tanımı içerisine dilendirmek, asker olarak kullanmak, pornografi veya cinsel içerikli yayınlarda kullanmak, zorla evlendirmek, çocuk ticareti yapmak gibi sömürülerin eklenerek mevcut tanımda bulunan *"vücut organlarının verilmesini sağlamak"* kısmına ise *"dokularının verilmesini sağlamak"* şeklinde ibare eklenmesi suçun tanımını kolaylaştıracaktır.
- Suçun kanun metnine kişilerin aile, akraba ve kamu görevlilerince mağdur edilmesi gibi cezayı arttıracak nitelikli hallerin eklenerek orantılı olarak artan bir ceza sisteminin işletilmesi daha uygun olacaktır.
- Suçun çocuklarla ilgili kanun metnine ülkeye sokma ve ülke dışına çıkarma ibarelerinin ve mağdurlardan bile isteye yararlanılmasına yönelik cezai yaptırım eklenmesinin suçla mücadele anlamında uygun olacağı değerlendirilmektedir.
- Yapılacak olan etkin soruşturma ile elde edilen deliller doğrultusunda, tacirlerin ve suç örgütlerinin elde ettikleri maddi gelirler hakkında elkoymaya ilişkin hükümlerin etkin bir şekilde uygulanması ve idari boyutta insan ticaretinin suçunun gerçekleştiği otel, eğlence merkezi, sağlık kuruluşu vb. işletmelerin çalışma ruhsatlarının iptal edilmesi, yapılan çalışmaları daha da anlamlı kılacaktır.
- Geçici Koruma kapsamında bulunan Suriyeli şahısların yoğun olarak bulunduğu bölge ve illerde denetim ve kontrollere daha fazla ağırlık verilmeli, hukuki boşluğun giderilmesi amacıyla YUKK ve ilgili mevzuatta geçici koruma altında bulunan ve mağdur tanımlaması yapılan şahıslarla ilgili düzenleme yapılması gerekmektedir.
- Genel anlamda ulusal düzenlemeleri gerçekleştirmekle beraber uluslararası anlaşmalar doğrultusunda ilgili kurumlarla iş birliği arttırılmalı, insan ticareti ile mücadele etmeye yönelik ulusal eylem planları güncellenerek siber suçlarla ilgili strateji dâhil edilmeli, yapılacak olan eğitim faaliyetlerinde bu konuya yer verilerek farkındalık düzeyi arttırılmalıdır.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) gibi kuruluşlarla iş birliği içerisinde mağdur destek programı çerçevesinde Gönüllü ve Güvenli Geri Dönüş mekanizması etkin olarak çalıştırılmalıdır. Ayrıca ülke genelinde olmasa bile yapılacak değerlendirmelerle başta insan ticareti olaylarının yoğun olarak yaşandığı illerde ve devamında bölgesel olarak ihtiyacı karşılayacak şekilde sığınmaevleri faaliyete geçirilmelidir.
- Mücadele anlamında yapılan tüm faaliyetlerin özellikle mağdur tespiti, soruşturma, kovuşturma ve mağdur destek programları gibi faaliyetlerin tutarlı bir şekilde istatistiksel olarak yayınlanması suçla mücadelede sonuçların görünür olmasını sağlayarak, yapılan eleştirilere pozitif yönde katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak yukarıda ifade edilen çözüm önerilerinin hayata geçirilmesiyle, insan ticaretiyle mücadele çalışmalarını uluslararası normlara uygun olarak sürdüren Türkiye'nin insan ticareti ile mücadele konusunda büyük mesafe kat edeceği düşünülmektedir. Bununla beraber modern dünyada insanı merkeze alan politikaların hayata geçirilmesiyle de uluslararası toplum nezdinde bir başarı hikâyesi yazılmış olacaktır. Bu da Türkiye'nin insan ticareti ile mücadelede standart normları yerine getiren ülkeler içerisinde yer almasına katkıda bulunarak, Türkiye'nin diğer ülkelerce bir rol model alınmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Coincil Of Europe. (2019). Report concerning the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings by Turkey GRETA. Erişim adresi: https://rm.coe.int/report-concerning-the-implementation-of-the-council-of-europe-conventi/1680981563

GİB (2020). Türkiye İnsan Ticareti İle Mücadele Yıllık Raporu. Erişim adresi: https://www.goc.gov.tr/turkiyenin-insan-ticaretiyle-mucadele-yillik-raporlari

Goodey, J. (2008). Human Trafficking: Sketchy Data and Policy Responses. *Criminology & Criminal Justice,* 8(4), 421-442. https://doi.org/10.1177/1748895808096471

ILO, (2022). Global Estimates of Modern Slavery, Forced Labour and Forced Marriage. Erişim adresi: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_854733.pdf

Kelly, L., Regan, L. (2000). Stopping Traffic: Exploring the Extent of, and Responses to, Trafficking in Women for Sexual Exploitation in the UK, (Editor: Carole F. Willis), s.5.

Kurt Yücekul, G. (2011). *İnsan Ticareti Suçu*. Doktora Tezi, Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şehitoğlu, R. (2024). Suriyeli Göçmenler Özelinde AB-Türkiye İlişkileri: Geri Kabul Anlaşması ve 18 Mart Mutabakatı. *International Journal of Kurdish Studies 10* (1), 98-117, DOI: https://doi.org/10.21600/ijoks.1423109

Şehitoğlu, R., Karakuş A. (2024). Siyasi Spill Over ve Uyum/Entegrasyon: Avrupa Birliği Örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 2023 22(1) 295-309.

TİHEK, (2023). İnsan Ticaretiyle Mücadele Türkiye Ulusal Raporu. *Erişim adresi:* https://www.tihek.gov.tr/public/editor/uploads/insan%20ticaretiyle%20mu%CC%88cadele%20tu%CC%88rkiye%20ulusal%20raporu%20v06.pdf

Tekin, G. (2020). *Avrupa Birliği'nde İnsan Ticareti İle Mücadele*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Türk Ceza Kanunu (2004, 12 Ekim). Resmi Gazete (Sayı: 25611). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm#1

UN, (2024). World Day Against Trafficking in Persons 30 July. Erişim adresi: Erişim adresi: https://www.un.org/en/observances/end-human-trafficking-day/background

UNODC, (2011). The Role of Corruption in Trafficking in Persons. Erişim adresi: https://www.unodc.org/documents/humantrafficking/2011/Issue_Paper__The_Role_of_Corruption_in_Trafficking_in_Persons.pdf

UNODC, (2022). Trafficking in Persons Report. Erişim adresi: https://www.unodc.org/documents/data-and analysis/ glotip/2022/GLOTiP_ 2022 _web.pdf

U.S. Department of State, (2023). Trafficking in Persons Report. *Erişim adresi:* https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/09/Trafficking-in-Persons-Report-2023_Introduction-V3e.pdf

Vujın, J. (2009). Human Trafficking in the Balkans: An Inside Report, *Intercultural Human Rights Law Review*, Vol. 4.

Yabancılar ve Uluslararasu Koruma Kanunu (2013, 10 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 28615). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (2016, 17 Mart). Resmi Gazete (Sayı: 29656). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-11.htm

Yalınsu, B. (2019). *Nijerya'da İnsan Ticaretinin Ağları ve Boyutları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.